

وزارتخانه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی باارود
معاونت بهداشتی

مرکز آموزش بهورزی

چیدمان استاندارد در خانه های بهداشت

چیدمان استاندارد وسایل و تجهیزات درخانه بهداشت

مقدمه

با عنایت به تعداد و تنوع خدمات ارائه شده توسط بهورزان درخانه های بهداشت و حجم گیرندگان خدمت، پیش بینی و استقرار یک الگوی استاندارد برای چیدمان وسایل و تجهیزات درخانه بهداشت و برقرارکردن نظم و ترتیب امری ضروری است، لذا خانه بهداشت باید الگویی از نظافت و بهداشت برای جمعیت تحت پوشش باشد زیرا ارائه خدمات در محیط مرتب و تعریف شده به مراتب مؤثر تر و آسان تر انجام می پذیرد و نشانه شخصیت و توانمندی فرد ارائه کننده خدمت است و درمراجعه کننده نوعی حس اعتماد و مقبولیت بوجود می آورد. امیدواریم بهورزان گرامی با بهره گیری از این دستورالعمل گامی در جهت افزایش بهره وری درخانه های بهداشتی بردارند.

اصول کلی چیدمان وسایل و تجهیزات درخانه بهداشت:

رعایت اصول ذیل در چیدمان وسایل و تجهیزات درخانه بهداشت از اهمیت خاصی برخوردار است:

۱. چیدمان وسایل باید طوری انجام گیرد که در زمان معاینه و مراقبت کمترین تردد برای مراجعه کننده را در پی داشته باشد.
۲. در زمان معاینه و مراقبت حریم شخصی افراد حفظ شود و مراجعه کننده در کنار بهورز قرار گیرد، بطوری که مجبور نباشد برای طرح مسایل خود با صدای بلند صحبت کند.
۳. چیدمان وسایل باید طوری باشد که وسایل خطرناک و یا تجهیزات حساس در دسترس مراجعین بویژه کودکان قرار نگیرد.
۴. کلیه ابزارهای مورد نیاز در ارائه خدمات به سهولت در دسترس بهورز قرار گیرد.

چیدمان استاندارد وسایل و تجهیزات درخانه بهداشت:

در حال حاضر ساختمان خانه های بهداشت به دوشکل دولتی دارای تیپ استاندارد و خانه های بهداشت ۷۰ متری موجود است. معمولاً هر خانه بهداشت تیپ استاندارد دارای یک سالن انتظار و دو اتاق برای ارائه خدمات بهداشتی است که یک اتاق به محل کار و یک اتاق به محل معاینه اختصاص داده شده است. نحوه چیدمان وسایل و تجهیزات در فضاهای مذکور در جداول ذیل شرح داده شده است.

چیدمان استاندارد تجهیزات و ملزومات در خانه بهداشت – تابلو خانه بهداشت

عنوان	استاندارد مورد انتظار
تابلو راهنما (۷۰*۱۰۰)	تابلو راهنمای ورودی در سر جاده منتهی به خانه بهداشت وجود داشته باشد – تابلوی سر در خانه بهداشت بر روی در ورودی نصب شده باشد – در تابلوهای مذکور باید آرم دانشگاه ، شبکه بهداشت و درمان ، مرکز بهداشت شهرستان، مرکز خدمات جامع سلامت و سال تاسیس خانه بهداشت درج شود .

چیدمان استاندارد تجهیزات و ملزومات در خانه بهداشت – سالن انتظار

عنوان	استاندارد مورد انتظار
کپسول آتش نشانی	کپسول آتش نشانی در سالن انتظار در محل مناسب نصب شده باشد و تاریخ شارژ کپسول به وضوح مشخص باشد .
برد آموزشی / اداری	اطلاعیه های آموزشی و پمفلت ها با توجه به تاریخ و زمان کاربرد و با آرایش منظم نصب شود برنامه دهگردشی پزشک و ماما و برنامه ساعت کار مرکز خدمات جامع سلامت و خانه بهداشت و برنامه هفتگی بهورز نصب شود. (مراجعه به تصویر صفحه ۱۱)
سایر پوسترها	پوسترهای ارسال شده به خانه بهداشت در کاور مناسب و با آرایش منظم و با توجه به تاریخ و زمان کاربرد در بردسالن انتظار و در معرض دید مراجعان نصب شود. (مراجعه به تصویر صفحه ۱۱) بعد از کهنه شدن یا سپری شدن زمان کاربرد پوسترها، باید اقدام جایگزینی پوسترهای جدید به جای پوسترهای قدیمی شود .

چیدمان استاندارد تجهیزات و ملزومات در خانه بهداشت - (اتاق شماره ۱) اتاق کار

عنوان	استاندارد مورد نظر
بردمشخصات شناسنامه ای	<p>فرم مشخصات شناسنامه ای خانه بهداشت با آرایش مناسب بر روی برد نصب شود. (مراجعه به تصویر صفحه ۱۰)</p> <p><u>کروکی روستا</u> شامل: موقعیت بخشهای مختلف روستا و اماکن - خیابان های اصلی روستا به تفکیک موقعیتهای مختلف مثل خیابان ها ، کوچه ها ، معابر ، اماکن مسکونی و عمومی و ساختمانهای دولتی و منبع آب ، که با رنگهای مختلف مشخص می شود .</p> <p><u>نقشه آبادیهای منطقه</u> شامل : موقعیت خانه بهداشت نسبت به روستا یا روستاهای قمر و مرکز خدمات جامع سلامت روستایی و نمایش فاصله روستا ها از روستایی که خانه بهداشت در آن مستقر است با تعیین نوع راه و فاصله به کیلومتر و زمان پیاده روی به دقیقه</p> <p><u>شرح وظایف بهورز</u></p>
زیج حیاتی	<p>زیج حیاتی سال جاری و ۳ سال گذشته به تفکیک اتباع ایرانی و خارجی بر روی دیوار پشت میز کار بهورز نصب شده و طبق دستورالعمل تکمیل شده باشد. (زیج های حیاتی سال های قبل در محل مناسب در خانه بهداشت نگهداری و در صورت نیاز در دسترس باشد .)</p>
مشخصات بهورزان	<p>مشخصات مربوط به بهورزان طبق فرمت تعیین شده در اتاق کار پشت میز کار بهورز نصب شده باشد که شامل : نام و نام خانوادگی بهورز - آخرین مدرک تحصیلی - سال استخدام و برای بهورز دانش آموز دو ستون اضافه شده پایه تحصیلی و نام مرکز آموزش بهورزی که در آن تحصیل می کنند نیز نوشته شود.</p>
برد فعالیتهای بهورز در اندازه (۱۰۰×۱۷۰ سانتی متر)	<p>فعالیت های بهورز شامل:</p> <p>فرم وضعیت کارگاههای موجود ، لیست اماکن عمومی و مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی ، جدول ثبت تعداد مدارس و دانش آموزان منطقه ، جدول فعالیتهای آموزشی در خانه بهداشت ، فرم گزارش تلفنی بیماریها، تقویم مناسبتی بهداشتی، شاخص های بهداشتی خانه بهداشت ، برنامه باز آموزی بهورزان، با آرایش مناسب بر روی دیوار نصب شود. (مراجعه به تصویر صفحه ۱۰)</p>
ترازوی بزرگسال و قد سنج	<p>این ترازو جهت توزین اطفال بالای ۲ سال و بزرگسالان استفاده می شود و باید در سطحی صاف و در محل مناسبی از اتاق که در معرض عبور و مرور نباشد قرار گیرد .</p> <p>در ابتدای هر روز صحت کار ترازو با وزنه شاهد ۲۰۰۰ گرمی سنجیده شود .</p>
میز قد سنج و ترازوی اطفال	<p>در اتاق کار نزدیک میز کار بهورز و کنار دیوار دور از جریان مستقیم باد یا نور آفتاب قرار گیرد .</p> <p>ترازوی اطفال روی قسمت مربوط در میز قد سنج یا در جای مطمئن و تراز قرار گیرد و ضمن انجام نظافت روزانه در درون ترازو پوشش تمیز و نرمی قرار گیرد . و صحت آن با وزنه شاهد ۵۰۰ گرمی که باید در کنار آن وجود داشته باشد در ابتدای هر روز کنترل گردد.</p>

<p>چارت نوموگرام قد و وزن یا نمایه توده بدنی کنار ترازوی بزرگسال نصب شود .</p>	<p>چارت BMI</p>
<p>در مکانی دور از حرارت و نور آفتاب و دور از دسترس مراجعان قرار گیرد .بهتر است که کمد دارویی دارای قفل ، کلید و پوشش باشد . در صورتی که کمد دارویی دارای سه طبقه فوقانی ، میانی ، تحتانی با در شیشه ای و یک طبقه در دار فلزی در قسمت پایین طبقات باشد ، سه طبقه مذکور با توجه به تعدد داروهای خانه بهداشت به داروها و وسایل شستشو و پانسمان اختصاص داده می شود . و در قسمت زیرین :کیف آب گرم ، کیف یخ ، سرنگ ها و آتل ها قرار داده می شود . داروها باید به ترتیب حروف الفبا و به صورت زیر در قفسه ها چیده شوند :</p> <p>طبقه فوقانی : داروهای خوراکی (قرص ها ، شربت ها ،قطره ها و ...)</p> <p>طبقه میانی : داروهای غیر خوراکی (قطره ها ، پمادها ، شامپوها و محلولها)</p> <p>طبقه تحتانی : باند ، گاز ، پنبه ، محلولهای ضد عفونی و دستکش ها .</p> <p>*نکته : شیاف ها در یخچال محل کار نگهداری می شوند . همه داروها باید دارای بر چسب باشند و فرم انقضاء داروها - فرم تبدیل ماه های میلادی و شمسی بر روی در کمد دارویی و نیز نحوه چیدمان داروها به ترتیب حروف الفبا و بر اساس تاریخ انقضاء نزدیک به دور باشد . در داخل کمد دارویی دماسنج وجود داشته باشد .</p>	<p>کمد دارویی</p>
<p>در محل مناسبی از اتاق کار قرار گرفته و فصلنامه های بهروز ، پمفلت ها و سایر منابع آموزشی در آن نگهداری شود .</p> <p>مراجعه به جدول صفحه ۹ موارد ۲۴-۲۵-۲۸-۲۹-۳۰</p>	<p>کمد کتابخانه</p>
<p>ماکت دندان ، مسواک و نخ دندان در اتاق کار در محل مناسب قرار داده شود .</p>	<p>ماکت دندان</p>
<p>بر روی میز کار بهروز قرار گرفته و شامل وسایل زیر است : تایمر ، چراغ قوه ، متر نواری و آبسلانگ ، پنبه سو آپ شده ، ظرف برای پنبه تمیز و کثیف و دستگاه فشار سنج بزرگسال و اطفال و گوشی پزشکی که باید بطور مرتب از نظر سالم بودن بررسی شوند.</p> <p>ترمومتر دهانی و زیر بغل که باید درون ظرف ترمومتر بدون هیچ مایعی نگهداری شود.</p>	<p>سینی معاینه</p>
<p>شامل : پارچ یک لیتری و لیوانهای ۲۰۰ و ۲۵۰ سی سی و چند بسته O.R.S دارای تاریخ انقضاء مناسب، که باید دور از گرد و غبار در اتاق کار قرار گیرند .</p>	<p>ست ORS</p>

چیدمان استاندارد تجهیزات و ملزومات در خانه بهداشت - (اتاق شماره ۲) اتاق معاینه

استاندارد مورد انتظار	عنوان
<p>در محلی دور از نور خورشید با فاصله مناسب از دیوار (۱۵ تا ۲۰ سانتی متر) به شکل تراز قرار گرفته باشد - هشت عدد آیس بگ با توجه به ارتفاع جایی به صورت ایستاده و یا به پهلو خوابیده در جایی با فاصله مناسب قرار گیرد - ترمومتر در داخل طبقه میانی یخچال وجود داشته باشد - واکسنها و حلال ها در طبقات یخچال بر اساس دستور العمل کشوری به صورت جداگانه در سبد با نصب بر چسب قرار داده شود و تاریخ بازگشایی واکسن ها ثبت شده باشد - بطری آب نمک و آب جوشیده با درج تاریخ تهیه در قسمت تحتانی یخچال موجود باشد . (آب نمک ماهانه و آب جوشیده هفته ای یک بار تعویض شود) - هیچ چیز دیگری نباید در یخچال واکسیناسیون قرار داده شود - فرم نمودار رسم دمای یخچال ، فرم شاخص ویال واکسن و تبدیل ماههای میلادی به شمسی و جدول شرایط نگهداری واکسن ها روی درب یخچال نصب شود . فرم اقدام در شرایط اضطراری زنجیره سرد بر روی یخچال واکسیناسیون نصب شود .</p>	<p>یخچال واکسیناسیون</p>
<p>جهت توزین اطفال در موارد پیگیری استفاده می شود</p>	<p>ترازوی شلوارکی</p>
<p>در ابتدای هر روز کاری باید واکسن کاربر شارژ شود (کیسه یخ و دماسنج درون آن قرار گیرد) و برای شرایط اضطراری نظیر قطعی برق آماه باشد . از کاربردهای دیگر آن حمل مقدار کم واکسن و حلال ، نگهداری واکسن حداکثر تا ۲۴ ساعت با رعایت زنجیره سرما ، حمل واکسن و حلال از مراکز خدمات جامع سلامت به خانه بهداشت و تیم های سیاری و نگهداری واکسن در زمان برفک زدایی یخچال یا مواقع قطع برق است . ضمناً به منظور حفظ دمای داخل واکسن کاربر از دماسنج استفاده شود . با توجه به اهمیت موضوع ، واکسن کاربر باید همواره سالم و تمیز باشد و بر روی ترالی، نزدیک یخچال واکسن قرار داده شود .</p>	<p>واکسن کریر</p>
<p>کپسول اکسیژن شارژ شده به همراه ماسک و مانومتر ، آب مقطر و چرخ گردان در کنار تخت معاینه قرار گرفته و دستور العمل استفاده بر روی دیوار کنار آن نصب شده باشد .</p>	<p>کپسول اکسیژن و ملزومات آن</p>
<p>در اتاق معاینه در محل مناسب و دور از دید سایر مراجعان قرار گیرد و روی آن را با مشمع تمیز پوشیده و در معرض باد قرار نداشته باشد . همچنین پاراوان و پله پای تخت در کنار تخت معاینه وجود داشته باشد .</p>	<p>تخت معاینه و پاراوان و برانکارد</p>
<p>شامل موارد ذیل است : بیكس جهت قرار دادن پنبه و گاز، بهتراست دو ست استریل حاوی [رسیور (ظرف قلوه ای) - گالی پات (کاسه استیل) - پنبه و گاز - پنس - پنست - قیچی] به صورت پگ شده در طبقه پایین ترالی نگهداری شود. مدت زمان استریل ماندن در صورت رعایت شرایط یک هفته می باشد. دیش دردار جهت قراردادن باندو چسب و ..- محلولهای ضد عفونی کننده - گوشی مامایی - لگن استیل</p>	<p>ترالی پانسمان</p>

<p>ترالی پیشگیری و مراقبت بیماریها و بهداشت محیط و حرفه ای</p>	<p>این ترالی جهت قراردادن ملزومات پیشگیری از بیماریها و بهداشت محیط در اتاق معاینه قرار دارد. از ملزومات این ترالی می توان به جعبه کلر سنجی (کیت کلر سنجی و قرص) - جعبه ید سنج - جعبه لام نمونه گیری بیماری مالاریا (شامل ۲۰ عدد لام خون و لانسیت) - ظروف نمونه گیری خلط حداقل ۳ سری - محیط التور (بر اساس حد انتظار تعریف شده) - بطری شیشه ای تیره رنگ محتوی کلر مادر (با درج تاریخ تولید) و کیف اشاره کرد . پودر پر کلرین در جای خشک و خنک و در ظروف پلاستیکی در دار و دور از دسترس اطفال نگهداری شود . به منظور جلوگیری از نفوذ گرد و غبار بهتر است وسایل با روکش پارچه ای پوشانده شوند .</p>
<p>سفتی باکس</p>	<p>تمامی سرنگها بعد از تزریقات باید درون سفتی باکس ریخته شوند و زباله های عفونی در سطل پلاستیکی دیگری که دارای کیسه است قرار گیرند و در اتاق معاینه در محل مناسب و دور از دسترس کودکان و مراجعان قرار داده شوند . بیش از سه چهارم سفتی باکس پر نشده باشد و گردش کار مناسب جهت پلمپ سفتی باکس و نصب بر چسب بر روی آن و جمع آوری و تحویل آنها وجود داشته باشد .</p>
<p>چارت سنجش بینایی</p>	<p>در محل مناسب با توجه با اندازه چارت در محلی که بتوان ۴ تا ۶ متر از آن فاصله گرفت، نصب شود</p>
<p>تست تعادل سالمندان</p>	<p>تعیین خط فاصله تست تعادل سالمندان به طول ۳ متر و قراردادن صندلی مخصوص نشستن سالمند برای انجام تست تعادل در محلی مناسب</p>

محل نصب و استقرار فرمها در خانه بهداشت

ردیف	عنوان	محل نصب		
		دیوار اتاق کار	دیوار سالن انتظار	سایر
۱	نقشه منطقه و کروکی روستا	✓		برد مشخصات شناسنامه ای
۲	فرم مشخصات بهورزان	✓		پشت میز کار بهورز
۳	زیچ حیاتی	✓		پشت میز کار بهورز
۴	ساعت کار خانه بهداشت و برنامه هفتگی بهورز، برنامه سیاری پزشک و ماما		✓	برد اداری
۵	شرح وظایف بهورزان	✓		برد مشخصات شناسنامه ای
۶	جدول ثبت درجه حرارت یخچال			روی در یخچال واکسن
۷	جدول تبدیل ماههای میلادی به شمسی و شاخص VVM و شرایط نگهداری واکسن			روی در یخچال واکسن
۸	فرم مسئولیت افراد مرتبط با زنجیره سرما در شرایط اضطرار			روی در یخچال واکسن
۹	فرم گزارش تلفنی بیماریها	✓		برد فعالیتهای بهورز
۱۰	جدول زمانی فعالیتهای آموزشی بهورز	✓		برد فعالیتهای بهورز
۱۱	تعداد مدارس و دانش آموزان منطقه	✓		برد فعالیتهای بهورز
۱۲	فرم کلر سنجی روزانه			روی میز بهورز
۱۳	فرم تاریخ انقضاء دارو			روی شیشه قفسه دارویی
۱۴	فرم چوب خطی واکسیناسیون - جدول واکسیناسیون گروه هدف			دیوار کنار یخچال واکسن
۱۵	پوستر راهنمای تشخیص و درمان سل	✓		
۱۶	پوستر تعریف استاندارد بیماریها	✓		
۱۷	پوستر توالی و مراحل مراقبت از کودک سالم		✓	

		✓	پوستر باروری سالم با تاکید بر افزایش نرخ باروری	۱۸
	✓		پوستر راهنمای گام به گام درمان پیشگیری از هاری	۱۹
		✓	پوستر مراقبت بیماریهای روانی - عصبی	۲۰
	✓		پوستر مقوی و مغذی سازی غذای کودک	۲۱
	✓		پوستر مزایای شیر مادر - ۱۰ اقدام اساسی برای ترویج تغذیه باشیر مادر	۲۲
	✓		هرم غذایی	۲۳
ففسه کتابخانه			آخرین چاپ کتابچه راهنمای واکسیناسیون	۲۴
ففسه کتابخانه			کتاب شیر مادر و شیر مصنوعی	۲۵
روی میز کار بهورز			دارونامه خانه بهداشت	۲۶
روی میزکار بهورز			بوکلت چارت های مانا ، کودک سالم ، میانسالان و سالمندان	۲۷
ففسه کتابخانه			کتابچه های آموزشی رابطین و سفیران سلامت	۲۸
ففسه کتابخانه			راهنمای بالینی و برنامه اجرایی تیم سلامت برای ارائه خدمات رده های سنی ۶ تا ۲۵ سال ویژه سطح اول (ارائه خدمات غیر پزشکی)	۲۹
ففسه کتابخانه			کتابچه های مهارت های زندگی و فرزند پروری- فصلنامه بهورز	۳۰
کامپیوتر خانه بهداشت			فایل الکترونیک بسته آموزش و راههای عمل کارشناس مراقب سلامت/بهورز	۳۱
کامپیوتر خانه بهداشت			فایل های الکترونیکی فصلنامه بهورز و چیدمان استاندارد خانه بهداشت	۳۲
برد فعالیتهای بهورز		✓	تقویم سلامت (روز شمار مناسبیت های بهداشتی)	۳۳

برد داخل اتاق کار بهورز

برد فعالیتهای بهورز

- فرم وضعیت کارگاههای موجود و لیست اماکن عمومی و مراکز تهیه و توزیع و فروش مواد غذایی
- شاخصهای بهداشتی خانه بهداشت
- جدول ثبت تعداد مدارس و دانش آموزان منطقه
- جدول فعالیتهای آموزشی در خانه بهداشت
- فرم گزارش تلفنی بیماریها
- تقویم مناسبتهای بهداشتی
- برنامه بازآموزی بهورزان

برد مشخصات شناسنامه ای

- کروکی روستا
- نقشه آبادی های منطقه
- شرح وظایف بهورز

برد داخل سالن انتظار

برد اداری	برد آموزشی
<p>برنامه دهگردشی پزشک و ماما</p> <p>برنامه ساعت کار خانه بهداشت</p> <p>برنامه ساعت کار مرکز خدمات جامع سلامت</p> <p>برنامه هفتگی بهورز (بازدید از روستا های قمر و مدارس و ...)</p>	<p>محتوی آموزشی (پمفلت ، پوستر و ...)</p>